

Koulun ja maahanmuuttajaperheiden välisen yhteistyön toimintamalli

Pallo Haltuun -hankkeessa on kehitetty koulun ja maahanmuuttajaperheiden välisen yhteistyön toimintamalli, jonka avulla voi tukea maahanmuuttajaperheiden integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

Pallo Haltuun -hankkeessa huomattiin, että maahanmuuttajaperheiden osalta yhteistyön tekemisen haasteena olivat perheiden erilaiset kulttuuriset taustat ja siihen liittyvät sukupuoliroolit, lasten iät ja lukumäärät, asuinpaikka, kiinnostus jalkapalloa ja käsillä tekemistä kohtaan sekä toiminnan aikataulut. Maahanmuuttajaperheiden lapset aloittavat suomalaisen koulunkäynnin valmistavan luokan kautta, jossa he oppivat vaadittavan kielitaidon pärjätäkseen tavallisessa suomalaisessa peruskoulussa. Perusopetukseen valmistava opetus on tarkoitettu kaikille niille esi- ja perusopetusikäisille maahanmuuttajataustaisille oppilaille, joiden taidot eivät riitä perusopetuksen ryhmässä opiskeluun. Valmistavassa opetuksessa luodaan hyvä pohja koulunkäynnille Suomessa, joten sen avulla voidaan säästyä monelta ongelmalta jatkossa. Kun oppilas ilmoitetaan valmistavan opetuksen oppilaaksi, on noudatettava valmistavan opetuksen opetussuunnitelman perusteita (Opetushallitus 2009). Kaikissa kouluissa ei ole valmistavia luokkia.

Pallo Haltuun -hankkeessa oli mukana Kalevalan koulun valmistava luokka. Valmistavan luokan opettaja ja koulunkäynninohjaaja osallistuivat myös useisiin hankkeen aikana järjestettyihin työpajoihin. Opettajan innostuneisuudella, kiinnostuksella hanketta kohtaan sekä luottamuksellisella suhteella oppilaisiin huomattiin olevan suuri merkitys maahanmuuttajanuorten integroitumiseen sekä koulun ja perheiden väliseen yhteistyöhön. Pallo Haltuun -hankkeessa opettaja toimi linkkinä muotoilijoiden ja kotien välillä välittäen ilmoittautumislomakkeita ja tietoa työpajojen sisällöistä. Maahanmuuttajaperheiden aktivoiminen, yhteydenotto ja yhteistyö perheiden kanssa koettiin koulussa haasteeksi käytettävien resurssien puitteissa. Opettajan resurssit ovat rajalliset eivätkä opettajat voi oman työnsä lisäksi hoitaa maahanmuuttajanuorten vapaa-aikaan liittyviä asioita. Pallo Haltuun -hankkeen aikana työpajoja ohjanneet muotoilijat hoitivat nuorten jalkapalloharrastukseen liittyviä sopimusasioita perheiden ja JunioriKuPS:n välillä.

Hanketyön ja sen aikana käytyjen keskustelujen perusteella voidaan todeta, että kouluille tarvittaisiin yhteyshenkilö koordinoimaan koulun ja maahanmuuttajaperheiden välisiä asioita, joihin liittyy esimerkiksi erilaisten dokumenttien kääntäminen osapuolille ymmärrettäviksi. Yhteyshenkilö voisi helpottaa maahanmuuttajaperheiden integroitumista yhteiskuntaamme koordinoimalla perheiden vapaa-aikaan ja harrastuksiin liittyviä asioita. Yhteyshenkilön tulisi olla perillä eri kansallisuuksista tulevien maahanmuuttajaperheiden kulttuureihin liittyvistä ominaispiirteistä.

Koulun ja Maahanmuuttajaperheiden välinen yhteistyö lähtee luottamuksen käsitteestä. Keskeistä siinä on se, miten muodostetaan toimiva vuorovaikutus maahanmuuttajanuorten kanssa. Luottamuksen rakentaminen on vaiheittainen prosessi ja se vahvistuu vähittäin ihmisten välillä. Luottamus lisää toimijoiden välistä yhteenkuuluvuutta. Luottamuksen vahvistaminen on pitkäkestoinen prosessi ja projektien aikataulut luovat reunaehtoja tavoitteiden saavuttamiseksi. Luottamuksen

rakentaminen erityisryhmien osalta kestää kuukausia, mahdollisesti jopa vuosia. Valmistavan luokan oppilaat siirtyvät ”omiin” luokkiinsa opittuaan vaadittavat perustaidot pärjätäkseen suomalaisessa opetusryhmässä. Oppilaat ovat valmistavassa luokassa eripituisia ajanjaksoja: toiset ovat luokassa esimerkiksi vuoden, toiset neljä kuukautta. Tämä huomattiin haasteeksi erityisesti luottamuksen rakentamisessa maahanmuuttajanuoriin ja heidän perheisiinsä. Yhteyshenkilö, koordinaattori, voisi toimia maahanmuuttajaperheiden ja koulun välillä läpi kouluelämän.

Pallo Haltuun -hankkeessa luottamus maahanmuuttajanuoriin muodostettiin askel kerrallaan, valmistavien työpajojen, jalkapalloharjoitusten, jalkapallo-ottelujen ja yhdessä tekemisen kautta. Toimenpiteet olivat luonteeltaan matalan kynnyksen toimintoja ja liittyivät käsillä tekemiseen, yhdessä oloon ja jalkapalloon. Toimenpiteissä huomioitiin myös kulttuurisidonnaisuus ja mahdolliset kulttuurierot. Työpajoihin osallistumisen edistämiseksi työpajoja järjestettiin monipuolisesti eri paikoissa ja niihin järjestettiin kuljetukset. Hankkeen aikana konsultoitiin maahanmuuttajatyön ammattilaisia maahanmuuttajaperheiden saamisesta mukaan hankkeemme toimintoihin. Keskustelujen ja hanketyön perusteella voidaan todeta, että tämän tyyppisen integraation toteutuminen on tyypillisesti pitkäkestoinen prosessi. Koulun ja maahanmuuttajaperheiden välisen yhteistyön mahdollistamiseksi olisi hyvä ottaa yhteistyökumppaniksi maahanmuuttajatyön ammattilaisia. Hankkeen perusteella voidaan sanoa, että koulun ja maahanmuuttajaperheiden väliseen yhteistyöhön liittyvät toiminnot kuten esimerkiksi työpajat tai muu harrastustoiminta olisi hyvä järjestää koululla tai muussa perheille tutussa paikassa.

Maahanmuuttajanuorten motivointi edellyttää myös aktiivisuutta toimenpiteiden osalta. Nuorten kohdalla on pidettävä innostusta yllä, järjestettävä säännöllisesti työpajoja sekä tarvittaessa järjestettävä myös ylimääräisiä työpajoja. Ylimääräiset työpajat ja muut motivointia tukevat toimet tulee järjestää tarpeen mukaan perustyöpajojen jälkeisenä päivänä, erityisesti kriittisissä vaiheissa jotta varmistettaisiin maahanmuuttajanuorten sitoutuminen. Maahanmuuttajanuorilla ei välttämättä ole mahdollisuutta liikkua harrastuksiin ilta-aikaan. Erilaiset aktivoivat toimenpiteet tulisi järjestää koulupäivän aikana tai välittömästi koulun jälkeen. Kotona olevat maahanmuuttajaperheiden äideille sopivin ajankohta on aamupäivä, erityisesti jos toimintaan saa ottaa mukaan perheen pienet lapset. Maahanmuuttajaperheiden isät osallistuvat erilaisiin toimintoihin mieluiten iltapäivisin.

Toimintamallin ydinkohdat:

1. Matalan kynnyksen toiminnot

- Koululla järjestettävät käsillä tekemisen ja muotoilun työpajat
 - o Jalkapallo ja käsillä tekeminen yhteisenä kielenä
 - Universaali toimintatapa
 - Samaistuminen
 - Joukkue- ja ryhmänäkökulma sekä dynamiikka
 - Vertaistuki
- Non-verbaalinen viestintä, viestiminen tekemisen ja esimerkin kautta
- Visuaalisuus, kuvien käyttö ja piirtäminen tiedottamisessa
- Suomen kielen oppiminen, keskustelukumppani
- Lähestyminen selkeällä tavalla
- kulttuuristen erityispiirteiden ymmärtäminen ja huomioiminen
 - o naisille/miehille suunnattua toimintaa
 - o perheille suunnattua toimintaa
 - o lapsille ja nuorille suunnattua toimintaa

- ohjaajina ammattilaiset, tukena maahanmuuttajatyön ammattilaiset
- Koulu
 - valmistava opetus, opettaja, koordinaattori, tilat, kuljetus

2. Luottamuksen rakentaminen

- Aikaa
- henkilöresurssit
- Koulu
 - valmistava opetus, opettaja, koordinaattori, tilat, kuljetus
- Kulttuuriset haasteet
- Perheiden integraation askeleet
- Nuorten rooli perheiden integraatiossa
 - viestin viejiä koululta koteihin